

Posudek oponenta, Jamese Hilla

Předkládaná práce se zabývá úzkým, ale významným tématem v Descartově filosofii, tj. jeho teorií chybování. Autor nejdříve analyzuje hlavní tři pojmy v této teorii: souzení, vůle a chápání. Rozlišuje pak mezi dvěma interpretacemi toho, jakou roli má vůle v souzení. Nazývá tyto interpretace „doxastický“ a „pozornostní“ voluntarismus. Na závěr nám nabízí argumenty v prospěch pozornostní varianty.

Autor se dobře vypořádá s problematickou částí Descartova díla, která je i klíčová: teorie souzení je koneckonců předpokladem metody pochybnosti. Práce není pouze popisná, ale obsahuje důležitou kritickou a filosofickou složku. Závěr práce je dobře podpořen textem a argumenty. Pozoruhodná je i interpretace příkladu vosku (str. 21-22), kde Klinka přesvědčivě argumentuje, že role času je rozhodující.

Občas vzniká nebezpečí, že autor trochu zjednodušuje Descartovo stanovisko. Autor tvrdí například, že „pro Descarta jsou ... nositeli pravdivosti soudy“. Ale jsou místa, kde Descartes tvrdí, že i ideje samé mají takzvanou „materiální“ pravdivost. Vlastně pasáž z Třetí meditace, kterou autor částečně odcituje v poznámce na str. 23, je takovým místem:

...nepravdivost ve vlastním slova smyslu čili formální nepravdivost se může nacházet jedině v soudech, přesto je rozhodně v idejích, když reprezentují něco, co není věc jako věc, nějaká jiná, materiální nepravdivost. (věta označena kurzívou není uvedena v práci.)

Zdá se, že autor předpokládá, že u Descarta idea je vždy smyslová. Klinka píše totiž na str. 27, že „První složka (v soudu) je idea, tedy smyslový materiál“. Ale idea u Descarta je jakýmkoli bezprostředním předmětem myslí. Máme např. ideje Boha i trojúhelníka, které rozhodně nepocházejí ze smyslů.

Autor na str. 16 ani nedoceňuje obecnost Descartova pojetí myšlení, když považuje bláznů za nemyslicí. Myslicí jsou všechny vědomé bytosti podle Descarta, bez ohledu na racionalitu jejich „myšlenek“.

Pozornostní interpretace by mohla být zpochybněna. V této interpretaci není jasné proč by Descartes řekl, že vůle je *složkou* v souzení. Byla by spíš složka v prozkoumání a nahlížení evidence a tím v *přípravě* k souzení. Descartes tvrdí, že souhlas či nesouhlas s idejemi chápavosti je *sám* volným aktem. Nechceme tím tvrdit, že doxastický voluntarismus je správný; spíš, že potřebujeme třetí cestu mezi těmito interpretacemi, kde pozornost k evidenci ovlivňuje, ale nepředurčuje volní akt souhlasu či nesouhlasu (alespoň v případech, kde ideje nejsou absolutně jasné a zřetelné). Bylo by třeba analyzovat pojetí „zdržení se soudu“, ale to je už mimo rámec předkládané práce.

Celkově, postup v práci je velmi jasný a přehledný a všechny kroky v argumentaci jsou explicitní a pochopitelné. I přes své námitky považuji práci na této úrovni za kvalitní a interpretace je celkem koherentní. Jednoznačně doporučuji k přijetí. Navrhuji známku *výborně*.

James Hill, PhD

